

De Postryder verschijnt s' dingsdags, s' donderdags en zaterdags.

Men schryft in te Tongeren by M. COLLEF, boekdrukker uitgever van dit blad, groote markt, 20, en by alle postdirecteuren.

Alle toezending van brieven, annoucen, geld, enz., moet gefrankeerd zyn.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Het abonnement is bepaald op 7 fr. binnen de stad, 8 fr. buiten de stad.
Een blad afzonderlyk, 20 centiemmen.
De aankondigingen, per drukregel, 15 centiemmen.
De reclamen, per drukregel 25 centiemmen.

TONGEREN, DEN 28 JANUARY.

Bestuur van het tydelijke der Eerediensten.

Wy denken het van belang in eenige byzonderheden te traden aangaende het nieuwe wetsontwerp dat aan de Kamers is voorgedragen tot regeling van het bestuur der kerkelyke goederen of veel eer tot nationalisatie der geestelyke goederen en des godsdienstes.

Volgens het wetsontwerp zal de fabriekraad, by stemming benoemen, eenen voorzitter, eenen sekretaris en eenen schatbewaerder, zonder dat deze bedieningen kunnen vervuld worden noch door den burgemeester, noch door den pastoor. De sekretaris en de schatbewaerder mogen buiten den raad gekozen worden. De raad zal zich vergaderen den eersten of den tweeden zondag van iedere maand, en buitengewoonlyk, op eisch des gouverneurs of des bisschops, hetz op het gemeente-huis, hetz in de pastory, hetz in een afkankelykheid der kerk.

De raad a beraedslaegt over alles wat het bestuur van het tydelijke des fabrieks betreft, en hy zorgt voor de uitvoering zyn er beslissingen.

De schatbewaerder zal alle drie maanden een bilan voordragen. Alle mandaat zal moeten getekend zyn door den voorzitter; alle verkoopen zullen bevolen worden door den raad; al de bedienden benoemd door hem op voorstel van den pastoor.

De fondatiën zullen getrouw uitgevoerd en den staet er van zal iedere drie maanden aengeplakt worden in de sakristy, en, voor de week, aan de voornaemste deur der kerk.

Hoofdstuk III zegt dat de inkomsten van ieder fabriek bestaan: 1° uit de opbrengst der goederen en renten aan de fabrieken terug gegeven, uit de goederen der broederschappen, en algemeen, uit die welke aan de fabrieken zullen toegekend geweest zyn; 2° uit de opbrengst der goederen en renten afgestaan aan het domein, tot welker in bezittinging zy zyn gemagtigd geweest; 3° uit de opbrengst der goederen, renten en fondatiën, welke zy gemagtigd geweest zyn of zullen gemagtigd worden te aenveerden; 4° uit de opbrengst der verhuuring van de stoelen; 5° uit de toestaning der banken in de kerk geplaatst; 6° uit de geldomhalingen gedaan tot bestyding der kosten des godsdienstes; 7° uit hetgen zal gevonden worden in de offerblokken tot hetzelfde doel in de kerk geplaatst; 8° uit de offeranden in de kerk gedaan anders dan op den autaar; 9° uit de regten toegekend aan de fabrieken op de pryzen der diensten en lykplegtigheden; 10° uit het supplement of uit de toelagen door de gemeenten gegeven.

Anderzysd zyn de vorpligtende lasten: 1° Te voorzien in de noodige uitgaven der eerediensten, hetz voor de verbruiksvoorwerpen, hetz voor een aankoop en den onderhoud van versierselen en van het gerief der kerk; 2° te voorzien in de meubelering, de versiering en de inwendige verfraaijing der kerk; 3° de betaling der jaarwedden van de kerkdienaers, en in het algemeen alle bestuerkosten, even als de gelijkwaardigen en eischbare schulden en die voortsprui-

tende uit regterlyke veroordeelingen; 4° te bezorgen aan den pastoor, desservitor of kapellaan, eene pastory, een logement, of by getrek aan logement, eene geldelyke schadevergoeding; 5° te voorzien in de kosten benoedigd door den onderhoud, de herstellingen, oprigtingen en herbouwingen der kerken en der pastoryen.

Twice jaerlyksche bezoeken der gebouwen, gevolgd van proces verbaalen, zyn bevolen. Alle arbeid zal aenbesteed worden, mits goedkenning der deputatie.

Hoofdstuk IV betreft het bestuur. Ieder fabriek zal eene kas hebben met drie sleutels, toevertrouwd aan den schatbewaerder, aan den pastoor en aan den voorzitter. Men laegt daarin de sleutels der offerblokken, de titels, rekeningen en inventarissen. Ieder jaer zal de herziening geschieden der twee inventarissen, dien van het mobilie en dien der titels. Alle donatie, alle bezet moet op ongezegel papier door den notaris aan het fabriek worden aengekondigt, en onderworpen aan het advies van den bisschop.

De Koning moet, na het advies van den gemeente raad, vanden bisschop en van de deputatie goedkeuren, de verkooping van de hand van onroerende goederen of onroerende regten, de transactiën, de verdeelingen, de in bezit zendingen, de plan tot bouwen of herop bouwen. De deputatie moet de andere akten goedkeuren zelfs de verhuuring en bes-blikking over kunstvoorwerpen of historische gedenktekens.

De inkomsten en hulpmiddelen, zonder byzondere toepassing en de gewoone kosten te boven gaende zullen omgekeerd worden in renten op den Staet of op de gemeenten.

Geene toekening van bank of plaats zal kunnen gedaan worden voor geheel het leven, tenzy aan hem die eene gausche kerk zal gebouwd hebben, dewelke het genot eener bank of eener kapel voor hem of voor zyne familie zal kunnen voorbehouden, zoo lang zy bestaat. Alle gift van ten minste 3000 fr. zal kunnen aenkeiding geven tot het zelfde voordeel met ministerieele goedkeuring.

De geldinzamelingen ten profyte des eeredienstes, zullen geregeld worden door de bisschoppen. Maar de liefdadigheids-burealen en de godshuizen zullen beurtelings geldinzamelingen mogen doen in iedere kerk en offerblokken plaatsen.

Het budget bestaat uit twee gedeelten: de inwendige uitgaven of die benoedigd tot de uitvoering des eeredienstes, en de andere uitgaven. De herder zal ieder jaer een verslag der inwendige uitgaven doen. Het budget zal vervolgens door den schatbewaerder volzet worden, die het in july voordragen zal: de fabriekraad zal voor den 13 augustus moeten vaststellen en het budget aan den gemeente raad zenden, ten einde deze zyne lasten in zyn eigen budget tydlyk begrypen kunne. In geval van vertraging zullen byzondere kommissarissen door den gouverneur gezonden worden.

Na advies van den gemeente-raed, zal het budget voor den gouverneur verzonden worden. Deze zal het aan den bisschop voor bestitting betrekkellyk de inwendige kosten onderwerpen voor enkel advies, wat het overige betreft. Na

terugzending zal de deputatie beslissen tenzy in geval van beroep op den Koning. — Geene betaling zal, ten andere, mogen gedaan worden dan op door de deputatie goedgekurd krediet, hetz in het budget, hetz afzonderlyk. Alle overbrenging is verboden. De schatbewaerder zal in de maand maart eene jaerlyksche rekening voordragen, en dat voor den 10 april, aan den gemeente-raed, die zyne meening zal uiten; vervolgens zullen de rekeningen ter onderzoek door den gouverneur en den bisschop worden gezonden en eendelyk door de deputatie vastgesteld worden.

Het kapitel V belast de gemeenten van in de ontorekenen deel der inkomsten der kerkfabrieken te voorzien voor wat zyne vorpligtende kosten betreft en daerom is het dat de gemeente-raden geroepen zyn om de budgetontwerpen te onderzoeken. Hier ook als er betwisting is, na advies des bisschops en besluit der deputatie, zal de Koning uitspraak doen. De dringende kosten, in den loop van een dienstjaar, zullen langs de zelfde wegen kunnen geregeld worden.

Lyd.

Tongeren, den 27 January 1865

Mylheer de Redakteur,

Ik heb dikwyls in myn zelven de ongelukkige tweedragt betreurd die in onze stad heerscht. Menigen keer als ik s'avonds myne slaepmuts over myne ooren trek, zeide ik tot myn vrouwe: Merketrien, het is toch jammer dat de tongersche jongens, die in mynen jongen tyd onder malkander als broeders leefden, heden in twee kampen verdeeld zyn die tegen elkander over staen gelyk twee henen in het perk. Als de eene zegt het is schoon weder, al staet dan ook de zon aan het firmament, dan zal de andere toch antwoorden: het is een weder om geenen hond aan de deur te jagen. Zegt de eene dat men bergaf gaet van aen de Hasseltse poort tot onder den zavelberg, dan zal de andere zeggen: potverblomme, het is berg op. Merketrien, zy kunnen dat ding politiek noemen zoo veel als zy willen, ik zeg dat het in mynen jongen tyd beter ging.

Ik ben van het jaer zestien honderd en zooveel; in dien tyd eerbiedigden alle Tongeren hunne wereldlyke en geestelyke overheden. 's Morgens gingen zy naer de eerste mis, 's avonds gingen zy tongersch bier drinken en voor eenen brabantischen stuiver kooijongen en bruidtroeven spelen. Als troefaes voor de gordyn kwam dan werd er op de tafel geslagen met eene vuist die de muren deed daveren en somtyds den vogelskorf van het plafond deed afvallen. Pat, wii, wiet, die verdomde troefaes, zeide de kanarie vogel, en daarmee werd hy weer eens opgekraand tot 's anderendaags avonds en dan kwam hy som tyds weer afgedonderd op den slag van troefaes.

kom niet by my! Ik zie op uwen mantel de sporen van het bloed myns broeders.

In dien oogeblik woedde de storm met zooveel geweld, dat hare stem by het uiten dezer laetste woorden niet hoorbaar was. De regen viel by stroomen neder. Inez en Don Raphaël stonden, sprakeloos en van yzing bevangen, tegenover elkander en durften toch elkaar niet aenkeren, alsof de schijn van graef de Penallor zich tusschen hen geplaatst had. Was dit het oogeblik, waarom zy zoo gewenscht en gebeten hadden?

Midden in dit vreeselyk tooneel werd er aen de deur der cel geklopt.

— Wie is daer? bragt Inez nauwelyks hoorbaar uit.

— Ik, myne dochter! de biechtvader uwer moeder.

Don Raphaël sloot het venster en verborg zich achter de gordynen, terwyl Inez zich zelve meer dood dan levend naer de deur sleepte en den priester binnenliet, die wantrouwend in de cel rondkeek.

— Meer dan een uer, sprak hy, heb ik in de kapel op u gewacht, om u voor de plegtigheid van morgen voor te bereiden. Wat beteekent dit verbod, myne dochter?

Inez zocht te vergeefs naer woorden, om deze vraag te beantwoorden, — de vrees had hare tong verlamd.

— Hier is iets ongewoons gebeurd, en ik zal anderen roepen, riep hy uit en deed eene schrede naer de deur.

Inez greep zyn priesterkleed met beide handen

In mynen jongen tyd was eene herberg eene herberg; vandag is eene herberg eene politieke vergadering die zich *café* noemt. Waerom? *Comprois pas*.

Eertyds zat men er op eene houtse bank; men rookte baai tabak uit eene aerde pyp van twee oord of men zat met zyne geburen rond een groot vueryzer. Op de schouw stond eene kapere lamp, rond de schouw hing eene gordyn, onder de gordyn hing eene blikke priemeeloes en aen de deur stak een gewyde paem. Dat was de goede oude tyd.

Vandag is dat allemael verandard. Men zit in de herberg... pardon, in den café, op gebeuerele sofas, men rookt sigaren van pure Havane of demi avoine, men brengt u op eenen zilveren cabaré met eene reverencie een glas bier dat eene cent duerder en eene cent slechter is als eertyds, en daarmee is het parlé francé contre alle menschen op het punt dat een oude Tongenaar geen hemelsch woord meer kan verstaen.

In mynen jongen tyd was er geen mensch die ooit had hooren zeggen wat een liberael was; dank aen de eeuw van verlichting en progress. heb ik in myne oude dagen met die aendige soort van jongens kennis kunnen maken. Wie wil weten wat een liberael is, die kan niets beter doen als de liberale gazetten van Tongeren eens te doorlezen. De *Velette*, by voorbeeld, is liberael. Wie den moed heeft van dat ding aen de vier zyden te lezen, die vindt van voor tot achteren niets anders als bitsige aenvallen tegen paus, bisschoppen, pastoors en kapellaens, kwade grillen tegen alle katholyke kandidaten, tegen alle seateurs en volksvertegenwoordigers, alle provinciale raedsheeren, alle leden van den gemeente raad die tegen den dank van masser *Velette* gekozen zyn. Ik begryp die fransche colère heel goed. Kamarad Noyen, de droevige opsteller der *Velette*, heeft drie maal op den rang gestaan om lid van den gemeente-raed te worden en Pierda is drie maal door den kof gevallen. Een ander ongelukkige kandidaat zou zich na die drie lessen stil houlen; maar als men liberael is dan laet men dat zoo niet voorby gien; dan begint men den duivel te jagen en te blaffen tegen alles wat een ceilyk man eerbiedigt, tegen alles wat heilig, godsheilig en eerbiedswaerdig is. Dat is, volgens de *Velette*, liberael zyn, maar daervan zyn de Tongenaers niet Unis.

Langs de *Velette* marcheert, zoo goed als het kan, dat arm en kreupel *Tongerschulpe*, mislukte schent van eene bederven stam, gelast van de onverterde fransche spys in gebastardeerd vlaemsch te herkauwen. Het *Tongerschulpe* ligt op de knieën voor de *Velette*; het fluit acht dagen later het liedje na dat hem voorgezongen is teg u al wat aen gods dienst raekt. Voegt daer Peer *Limburger* by, die

vast en sprak, smikkend en op hare knieën vallende:

— Eerwaerde vader, ik zal alles belyden, erbarm u over my!

— Neen, antwoordde de monnik. Geene erbarming! Hola! hola!

En reeds stond hy aen de deur en deed zyn geroep door de lange gangen klinken.

Toch op dat tydstip voelde hy zich door eene yzeren hand aengegrepen, en eene dreigende stem sprak sael en flusterend:

— Monnik! wees stil, of ik nagel met myn dolk uwe tong aen uw gebemelde. Er is slechts een schuldige hier, — die ben ik. Ik kwam hier, om dit meisje te ontvoeren doch zy wilde my niet volgen. Zoo gy my beloven wilt, haer onschuldig te verklaren, dan is myn leven er uwer beschikking.

— Geene genade voor haer noch voor u, antwoordde de monnik, die, gedurende een oogeblik van verrassing gezwegen had. Daer komt iemand! Ik hoor voetstappen. Ik zal u beide aanklagen.

— Sterf dan, geschoren duivel! riep Don Raphaël met de grootste koe bloedigheid.

Toen de priores van het klooster, door twee nonnen gevolgd, de cel van Donna Inez binnentrad, vond zy deze met het aengezigt op den grond uitgestrekt, alsof zy in zwaem gevallen was. Een monnik stond, schybaer in diep gepens, met gebogen hoofd naast haer.

— Myne zusters, sprak hy tot de drie vrouwen, gy kunt alles voor de plegtigheid van morgen

DE WRAEK,

OF DE LAETSTE MOOR VAN GRENADA.

(Vervolg)

De hemel was met dikke wolken bedekt, alles kondigde een storm aen, doch het was onmogelyk, den moedigen visscher te onderkennen, die besloten scheen, hem te tarten. Er was een oogeblik echter, waerin de wind een weinig bedaerde, en toen hoorde zy onder het venster harer cel de toonen eener mandoline, terwyl de duidelyker stem des spelers eene centoonige romance van den *Cid* voordroeg.

Was het geen droom? Inez had de stem van Don Raphaël herkend, en op denzelfden oogeblik herinnerde zy zich het geheimzinnige geschenk van den bedelaer. Zy had het in haren angst ter aerde laten vallen.

Hygend en verbysterd raapte zy het op en herkende een bidsnoer, dat de kapitein altyd op zyne borst had gedragen, en waeraen hy, als aen een talisman, al het geluk toeschreef, dat hy ooit gehad had.

Zy drukte dit kostbaer aendenken aen haren boezem en kuste het vurig. Vreugde en hoop maekten haer byna krankzinnig. Het verleden bestond niet langer voor haer. Zy was niet meer de treurende novice van het klooster Santa Maria in de bergen, zy was weder Donna Inez, de parel van Grenada, die schoone meisje van het plein Viva-Rambla. Doch daer trof het een-toonig gelui der kloosterklok, welke de zusterschap ten gebede riep, hare ooren, verjoeg al

hare droombeelden en vervulde haer met vrees, want die toonen schenen haer toe te roepen:

— Inez, u voegt geene aard'sche liefde meer! Gy zyt de bruid des Hemels en morgen moet gy de geloften voor uw huwelyk afleggen.

Morgen? O neen! want juist had Inez de werktuigen voor hare ontvlugting, indien zy die gebruiken durfte, — eene vyl en een dier byna fabelachtige zyden ladlers, die nergens zoo fraei als in Spanje vervaardigd worden, ontdekt, — alles zeer behendig tusschen de koralen van het bidsnoer verborgen. In een oogeblik waren hare handen met de verbrekking van de traliën harer gevangenis bezig.

Het werk was volbragt, de ladder was stevig aen eene niet doorgevyelde staet vastgemaakt en hing daeran in den wind te slingeren.

Welke hinderpaal belet thans hare vlugt?

Is het ontzag voor den Hemel, of huiverende vrees, als zy in den afgrond neerblijkt, waerin zy langs die zwakke zyden koorden moet afklimmen?

Eene ernstig smeekende stem rees op van omlaeg, doch zy wendte zich af en durfte niet antwoorden.

Plotseing verscheen Don Raphaël zelf boven aen de ladder.

— Inez, riep hy, nu of nimmer! Een schip wacht aen de kust eenige mylen van hier op onze konst, om ons naer Frankryk over te brengen. Kom! ga met my, want een storm is op handen!

— Storm? herhaelde de novice, levend en byna levenloos van schrik; zie! reeds is hy losgebarsten! Hoort gy het niet? De Hemel zelf verbiedt ons deze heiligschennis! O Don Raphaël!